

Булгакова Т.М.

аспірант,

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

У Положеннях Державної національної програми «Освіта», Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності», «Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» наголошується на стратегічному напрямі реформування освіти – підвищенні рівня художньо-естетичного розвитку учнів. Однією із центральних задач системи освіти в цьому плані є необхідність в рамках нормативних навчальних планів знайти достойне місце для художньо-естетичних дисциплін, гармонійно розвиваючих почуття, розум і волю учнів, їх різноманітну діяльність і спілкування. Аналіз педагогічної теорії є одним із головних засобів розвитку творчої сторони прилучення до мистецтва – продукту художньої творчості, втіленню навколишньої дійсності. У різні періоди цією проблемою займались М. Антонєць, С. Бабишин, М. Грищенко, М. Грушевський, М. Євтух, І. Зязюн, Н. Калениченко, І. Кашула, М. Коваль, І. Паласевич, І. Пуха, М. Стельмахович, Б. Ступарик, М. Чепіль, М. Ярмаченко.

Процес розвитку і становлення художньо-естетичного виховання на Україні в усі часи зазнавав змін, відповідаючи інтересам і запитам суспільства. З часів Запорізької Січі дійшов до нас запальний, з елементами акробатики танець гопак. Він був успадкований козаками від наших пращурів-жерців, які не мали права носити зброю і змушені були винайти прийоми самозахисту. Тренування козаків часто здійснювалось під музику, «бойові танці» допомагали звести в злагоджену систему прийоми і рухи. Виховання на Січі носило всебічний характер, всі види його гармонійно поєднувались в неповторну, створену непокореним народом, освітньо-виховну систему [4, с. 131–132].

Питання художньо-естетичного виховання учнів в загальноосвітніх закладах цікавило багатьох дослідників другої половини минулого століття. Так, об'єктивну сторону системи художньо-естетичного виховання в 60-х роках розглядає педагог Н. Ветлугіна, яка звертає увагу на діалектичні взаємозв'язки між зовнішніми впливами та внутрішніми процесами, між характером естетичної діяльності і здібностями людей, між різними процесами і властивостями особистості. Вчена наголошує на важливості розвитку у дітей музичного сприйняття – повноцінне сприйняття є необхідною передумовою виховання у дітей любові та інтересу до музики, формування музичного смаку [2]. У своїй праці «Естетичне виховання учнів» (1970 р.) М. Щиряков розглядає питання теорії і практики художньо-естетичного виховання з різноманітністю їх форм і методів та планує шляхи переходу від окремих

заходів до цілісної системи роботи по формуванню художніх смаків і естетичних ідеалів учнів [5].

Проблематичність художньо-естетичного розвитку особистості школяра розглядали у 80-х роках А. Буров і Є. Квятковський, виокремлюючи психологічний механізм естетичного впливу мистецтва на особистість, на її громадянські якості. Вивчаючи формування духовного світу, вчені акцентували увагу на залученні учнів до охорони природи, покращення оточуючого середовища, радили використовувати можливості архітектури, ландшафтного і паркового мистецтва. Вони надавали суттєвої ролі художньо-естетичному вихованню, беручи його за основу формування почуття громадянина [3].

Специфіку художньо-естетичного виховання школярів у перше десятиріччя української держави розглядав Є. Антонович, зазначаючи виховну функцію народного мистецтва у пов'язаності із категорією краси. Захопленість народним мистецтвом починається із одухотворення красою, потім з'являється творча уява людини, пробуджується художнє почуття, спонукає до творчої діяльності. Народне мистецтво передає із покоління в покоління єдність людини із природою, землею, що стає дедалі актуальнішою проблемою. Є. Антонович велику увагу приділяє значенню народного мистецтва як самостійного явища культури, відкриваючи нові перспективи у вирішенні практичної сторони художньо-естетичного виховання в школі [1 с. 13.].

Отже, гуманізація сучасної школи ґрунтується на педагогічних впливах, ціллю яких є становлення людини як цілісної особистості. Значні зміни в житті народу ведуть за собою й зміни в його виховній системі. В рішенні цієї задачі дуже важлива роль відводиться художньо-естетичному вихованню учнів у загальноосвітній школі, яке формує внутрішній світ індивіда, його ідейно-моральні переконання, організовує духовний кругозір та розвиває культуру. Історичний підхід дозволяє відтворити джерела і традиції розвитку культури, особливості їх наслідування в сучасному житті.

Список використаних джерел:

1. Антонович Є. А. Педагогічне керівництво образотворчою діяльністю школярів / Є. А. Антонович. – Івано-Франківськ : Прикарпатський університет, 1995. – 116 с.
2. Ветлугина Н. А. К вопросу о системе эстетического воспитания. Эстетика и человек / Н. А. Ветлугина. – М. : Политиздат, 1967. – 287 с.
3. Проблемы эстетического развития личности школьника / Под ред. А. И. Булова, Е. В. Квятковского. – М. : Педагогика, 1987. – 96 с.
4. Тимофеев В. Я. Адамівська Січ. Т. XIV. Підручники школи козацько-лицарського виховання. Частина 13. Історія Українського козацтва / В. Я. Тимофеев. – Білгород-Дністровський : Видавництво «СП «Петрекс», 2001 – 2003. – 141 с.
5. Щиряков Н. Н. Эстетическое воспитание учащихся / Н. Н. Щиряков. – Мн. : «Нар. Асвета», 1970. – 120 с.